

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Joh. Jonstoni Thaumatographia Naturalis

Jonston, Jan

Amstelodami, 1661

Thaumato-graphiae naturalis classis nona: in qua piscium admiranda

urn:nbn:de:bsz:31-97032

THAUMATO-
 GRAPHIÆ
 NATURALIS,
 CLASSIS NONA:
 IN QUA
 PISCIMUM
 ADMIRANDA.

Plinius l. 9. Natur. Hist. cap. 2.

*Vera est vulgi opinio, quicquid nascitur, in
 parte natura ulla, & in mari esse, præterque
 multa, quæ nusquam alibi.*

SYL-

SYLLABUS CAPITUM,

CLASSIS NONÆ.

Cap. I. De <i>Acu, Anthia</i>
& <i>Aphyra seu Apua.</i>	Cap. XIII. De <i>Mugila</i> &
<i>Mulo.</i>
Cap. II. De <i>Anguilla.</i>	Cap. XIV. De <i>Mustella</i>
<i>fluviali</i> & <i>Murana.</i>
Cap. III. De <i>Balana</i> &
<i>Barbo.</i>	Cap. XV. De <i>Perca</i> &
<i>Phoca.</i>
Cap. IV. De <i>Cyprino, Clu-</i>
<i>paa, Congro</i> & <i>Chaou-</i>
<i>sarou.</i>	Cap. XVI. De <i>Raju</i> &
<i>Reverso Indico Anguil-</i>
<i>li formi.</i>
Cap. V. De <i>Canicula.</i>	Cap. XVII. De <i>Remora</i>
& <i>Scaro marino.</i>
Cap. VI. De <i>Dracunculo,</i>	Cap. XVIII. De <i>Serpente</i>
<i>marino</i> & <i>Sturione.</i>
Cap. VII. De <i>Delphino,</i>
<i>Exoceto.</i> & <i>Fiatola.</i>	Cap. XIX. De <i>Salmone</i>
& <i>Turdo.</i>
Cap. VIII. De <i>Glanide</i>
& <i>Glaucio.</i>	Cap. XX. De <i>Torpedine</i>
& <i>Thuano.</i>
Cap. IX. De <i>Harengo</i> &
<i>Hufone.</i>	Cap. XXI. De <i>Vranascope</i>
& <i>Xiphia.</i>
Cap. X. De <i>Lucio</i> & <i>Lu-</i>
<i>na.</i>	Cap. XXII. De quibus-
Cap. XI. De <i>Manati</i> &
<i>Merula.</i>	dam aliis piscium ad-
Cap. XII. De <i>Miro pisce,</i>
<i>Mola,</i> & <i>Monocero.</i>	mirandis.

ADMI-

ADMI
PIS

CA
DE ACU, A
seu

Cum piscis timam
poni Rondeletius,
cum ejulmodi pice
te, in ea tima mult
um coit, ut coale
de luciorum Anglie
tuo integritate cortice
Antia, ubi se
torem, & quodam
insuper insulantes in
tate dorsi dissecare
tis, Ovidii & Plin
oya Thalerica tan
t, si aliquandiu ma
magna eorum copia i
libet, quæ collecta, lu
pisciculorum figur
tatis in longa & tenui
tis, saleque & papave
tamen Regi, pro veri

CA
DE AN

Uretille in multis
adhibet: artamen
non appetiti, cum, quæ
tandem prodicit. C

ADMIRANDA PISCIUM,

CAPUT I.

DE ACU, ANTHIA & APHYA seu APUA.

Acus piscis rimam sub ventre habet, in qua ova reponi *Rondeletius*, autopsya edoctus, scripsit. Cum enim ejusmodi piscem hyemis initio aliquando secaret, in ea tima multa ova reperit. Ita autem post partum coit, ut coalescere videatur; quod mirum non esse luciorum Anglicorum exemplum ostender. Adeo duro integitur cortice, ut acuto gladio secari vix possit. *Anthia*, ubi se captivos inveniunt, lugent suam mortem, & quodammodo supplices videntur; retibusque insultantes insidias transilire conantur. Asperitate dorsi dissecare lineam, captivosque liberare facios, *Ovidii* & *Plutarchi* autoritate demonstratur. *Aphyia Thalerica* tam mollis est & pinguis pisciculus, ut, si aliquandiu manibus tractetur, liquefiat, aut si magna eorum copia in navibus vehatur, pinguedinem stiller, quæ collecta, lucernarum præbet pabulum. Horum pisciculorum figuras, referente *Suida*, ex rapis feminis in longa & tenuia frustra dissectis, ex oleo coctas, saleque & papavere asperfas, *Nicomedi* Bithyniarum Regi, pro veris proposuit *Apirius*.

CAPUT II.

DE ANGUILLA.

Anguillas in multis dulcibus aquis inveniri, nemo dubitat: attamen in illis quæ Danubio influunt non reperiri, cum, quæ Rheno illabuntur eas nutriant, *Nauclerus* prodidit. Causam in frigiditatem Danu-

bii coniecit *Albertus*, hancque exinde oriri, quod ante fauces Alpium ab occidente in Orientem fluat, majorem partem aquarum ex iisdem accipiat, adjicit. Solz contra aliorum piscium morem non superfluitant mortuæ, teste *Plinio*; rationem in ventre exiguo, & pinguedine pauca quæsiuit *Aristoteles*. Sic se rem habere, lampetrum, congorum, murænarum pinguedine abundantiam ostendit superfluitatio. Tanta earum alacritas, ut à Phalacrocorace integræ devorata, per intestina novem repetitis vicibus elabantur, tum retineantur cum debilitata fuerint. *Gesnerus*. In sinu detentos, majores præsertim, hominem ad suffocationem vincite, testatur *Cardanus*. A Sole in terra attactæ emoriuntur; sed ægerrime alias, vita post exco-riationem manens ostendit. In *Arctusa* Chalcidensi mansuetas, inauribus argenteis & aureis ornatas, cibum de manibus largientium accepisse, *Athenæus*, *El-lianus*, & *Plutarchus* referunt. Idem in Eloth amne fuisse *Nymphodorus* auctor est.

C A P U T III. DE BALÆNA & BARBO.

Ceterum omnium maxima ac princeps est *Balæna*. *Plinius* maximum in Indico mari animal vocat, illique quaterna jugera adscribit: hæc autem *Massarius* nongentorum sexaginta pedum longitudinem interpretatur. *Nearchus* viginti trium passuum Balenarum magnitudinem constare tradidit, qui in insulis ante Euphratem, cetum mari ejectum, centum & quingenta cubitorum se vidisse, refert. Quæ in Scaldi fluvio decem ab Antverpia milliaribus anno 1577, die 2 Julii capta est, colore erat ex cæruleo nigricante: fistulam in vertice habebat, qua aquam eructabat magna vi: Longitudo ejus erat pedum octo & quingenta, altitudo sedecim; cauda quatuordecim pedes lata, ab oculo ad rostrum extremum intervallum sedecim pedum. Maxilla inferior senum in singulis lateri-

etiam pedum erat, viginti
in eisdem foraminibus
minimo carere, ex
tantum longissimus le
tantia à multis annis a
per Cambric adjacenter
tam fuisse dicitur; Cap
pinguine, ipsi vider
in Ambra spectate v
fuit spectes, viginti
inducit, Saxum.
luis ova venenata et
u oblectavit. Antoni
quam duos duntaxat
tempore talem vent
supplicæ similis app
carum parte lenitetur
cederet passio. Ni
quam ova supra & inf

C A
DE CYPR
CONGRO,

Prinos lapillum
candidum & duru
in medio substantiam
non est flexile postea
pissitorum pond
in Latio amne rep
tota gravidam se sen
tore oris masculum e
vix ipsa. In Polonia
in podam, glacie ob
sistere quæriti, inver
tente didolatis, appar
pau est piscis, in Arar
dicitur, decrecente ni

teribus pedum erat, viginti quinque dentibus armata, qui totidem foraminibus, in superiore dentibus omnino carente, excavatis, recondi poterant. Tot dentium longissimus sex pollices non excedebat. Qui non ita à multis annis ad Schevelingam, pagum Hægæ Comitatus adjacentem, captus erat, sexaginta pedum fuisse dicitur; Caput illius trium fere cubitorum longitudine, ipsi ibidem vidimus. Ad Balænarum genus *Ambara* spectare videtur. Si enim longitudinem ipsius spectes, viginti quinque æquat cubitos; si capitis duritiem, Saxum. *Leo African. l. 9. descr. Afric. Barbi* ova venenata esse Maji præsertim tempore *Platina* observavit. *Antonius Gazius* expertus est. Nam postquam duos duntaxat de illis bolos comedisset, cœnæ tempore talem ventris sensit inflationem, ut facies synopticæ similis appareret, inæqualis in unaquaque carnis parte sentiretur intemperies, cholericæ tandem accideret passio. Nec citius evanescere symptomata, quam ova supra & infra purgarentur.

CAPUT IV.

DE CYPRINO, CLUPÆA,
CONGRO, & CHAOISAROU.

C*yprios* lapillum in capite juxta linguam habere candidum & durum, tradit *Gesnerus*, inque capitis medio substantiam cordis figura crassam, dum recens est flexilem postea duram, repositam gestare. Viginti librarum pondus invenitur interdum, ducentorum in Latio amne repertum, retulit *Jovius*. Cum foemina gravidam se sentit, pariendi allapso tempore, motu oris masculum excitat, qui lac spargit, sparsò parit ipsa. In Polonia Cyprini lati in piscinam repositi à quodam, glacie obductis aquis quamvis diligentissime quæsi, inveniri non potuerunt: vere apparente dissolutis, apparuere omnes. *Gesnerus. Clupæa* magnus est piscis, in Arari Galliæ flumine. Crescente Luna albicat, decrecente nigrescit: aucto vel minimum cor-

pore à propriis spinis interimitur. In ejus capite grano
 ſimilis invenitur lapis, quem luna decreſcente ſini-
 ſtro alligatum lateri, ad quartanas facere quidam exi-
 ſtimant. *Caliſthenes Sybarita citante Stobæo Congri*
ſæturam intra ſe continent, ſed non omnibus locis
æque id conſtat, nec ipſa fætura ſaris conſtat in utero
pingui, obefo, in eſt tamen ſerie quadam proluxuſcu-
la, ut in ſerpentibus, quod certe ignis periculo innoſ-
ſcit. Pingue enim abſumitur; ova autem crepant,
*& extruſa diſſiliunt. *Ariſtoſel. 6. Hiſt. cap. 17. Piſcem**
*Chaouſarou *Latius in l. 2. Amer. c. 11.* ita deſcribit,*
Hic ad decem pedum longitudinem non raro excreſcit,
longus & teres inſtar Lucii, duriffimûs cinericii coloris
*ſquamis, & quæ ferri aciem hebetent, totus, veluti *Acci-**
penſer, armatus; roſtro oblongo magno riſtu & duplici a-
cutiſſimorum dentium ordine ad utramque maxillam
præditus. Non modo cæteri lacus illius, in quo circa flu-
viium. Nova terra des Iroquois à Gallis dictum degit, pi-
ſcibus inſeſtus eſt: ſed & aves ſingulari induſtria venatur.
Inter arundines quippe & juncos ad ripam lacus lati-
tans, roſtrumque erigens, & riſtum ſupra undas didu-
cens, tam diu immotus præſtolatur, donec aves doli igna-
ræ, in roſtrum illius tanquam ſtipitem incumbant, præ-
ſenti ſuo exitio.

CAPUT V.

DE CANICULA.

Caniculam ad quatuor millia librarum accedentem,
 Nicenſes, teſte *Gillio*, cepère, ſolido in ventre re-
 pecto homine; loricato Maſſilienſes. *Rondeletius* tan-
 to oris & gula hiatu in Santonico vidit littore, ut obe-
 ſum caperet hominem: *Bellonius* quod libet oris la-
 tus ſex & triginta munitum dentibus aſſerit. Hinc in
 hoc Ionam Prophetam fuiſſe piſce, & quod ceti indi-
 gitetur nomine, propter magnitudinem fieri, qui-
 dam opinantur. Idem *Bellonius* ſenos vel octonos, at-
 que interdum etiam plures fætus ſuis partibus abſolu-
 tos,

pedali longitudi-
 nis, & perſepe vivi-
 cibus de carulis ſea-
 que ad ſepum eit
 dantur matricis com-
 ſimilis hoc prociq; a-
 ſu conſequatur ſecu-
 ſu venola parte nutri-
 tu non exerat, certu-
 s, annio tantum cu-
 ſu eſſormato ſætu,
 er pinas, quæ ad bo-
 tam à matrice per v-
 alio quidem tenuer-
 ta autem alimentu-
 ſiculam, in quanda-
 ticulum eſſe diceret-
 mo repleta eſſe conſi-
 medio, duobuſque
 ſi ſe res habeat, car-
 ventrem diſſectet,
 vacuum & jejuna-
 mit aut devorat. R-
 ſi lividis turgere v-
 matris utero, ſi q-
 ſapam projecerit, p-
 Rondeletius in medic-
 devoravit, & cum acc-
 ſeri ſimam. Figura
 dormitari ſupponim-
 nuſque dependens
 regibus vocat,
 ſac, duorum cubito-
 radium. Teſta inu-

tos, pedali longitudine diversis temporibus parere scribit, & persæpe vivo emergente fœtu, ovis adhuc crudis & exclusis scaterere uterum, superiorem ejus partem quæ ad septum est, occupantibus: eorumque alia dextro matricis cornu, alia sinistro concludi: at in Catulis hoc præcipuè admiratione dignum esse, quod nulla contegantur secundina, atque ab umbilici quadam venosa parte nutriantur. Cum enim ova (inquit) foras non exerat, certisque vinculis matrici obvinciantur, amnio tantum tunica opus habuisse videntur; quo jam efformato fœtu, & rimam quandam in sterno inter pinnas, quæ ad branchias sunt, ducente, alimentum à matrice per vinculum seu umbilicum suscipit, adeo quidem tenuem, ut lyræ fiduculam non exuperet. Id autem alimentum secundum tenuem & exilem fiduculam, in quandam veluti perulam fertur, quam ventriculum esse dices, quo tanquam ovi vitello perpetuo repleta esse conspicitur; cujus positio est in ventre medio, duobusque hepatis lobis subjicitur. Ac quod ita se res habeat, catulum è matris utero exectum si per ventrem disseces, verum ejus ventriculum perpetuo vacuum & jejunum reperies: nihil enim per os assumit aut devorat. Rectum vero intestinum recrementis lividis turgere videbis. Quin vivum pisciculum, à matris utero, si quando illæsum exemeris, atque in aquam projeceris, protinus vivere ac natate conspicias. *Rondelertius* in medio uteri ad spinam ova adhærere observavit, & cum accreverint, in utrumque uteri transferri sinum. Figura ovorum pulvinaribus quæ capitî dormituri supponimus similis est; ex angulis longi tenuisque dependent meatus, quos *Aristoteles* *πόρῶς τετραγώνους* vocat, ii que capreolorum convoluti instar, duorum cubitorum, si explicentur, æquant longitudinem. Testa intus rupta, fœtus exit.

CAPUT VI.

DE DRACUNCULO.

Dracunculus piscis est capite magno, compresso rostro prominente, ore parvo, sine dentibus, sine ulla ad branchias scissura; sed hujus loco supra caput utrimque foramen est, eo aquam trahit & emittit. Oculi illi magni supra caput positi, os capitis in aculeos ad caudam spectantes desinens. Pinnae pro corporis magnitudine longissimae, partim argenteae, partim aureae coloris a mulae. Quae ad branchias siccae aureae sunt, in radice argenteae: quae in supina parte & ori propiores sunt, & longiores iis quae ad branchias, in dorso duae eriguntur. Prior parva est, aurea & argenteis lineis distincta: posterior magna admodum in medio dorso, papilionum alis non valde dissimilis, radiisque quinque hordei aristis similibus, membranaeque constans. Radii anteriores longiores sunt, posteriores breviores, contra quam in membrana, quae singula radiorum intervalla, veluti intertexta occupans, paulatim crescit. Eadem quoque varia est. Lineis enim argenteis, in medio duarum nigrarum sitis, distinguitur. Haec in medio dorso cavo, veluti in vagina conditur. Alia est à podice ad caudam etiam aurea, demptis ejus fimbriis quae nigricant.

CAPUT VII.

DE DELPHINO, EXOCÆTO
& FIATOLA.

Delphinus tam acutus est visus, ut piscem etiam in caverna abditi, cernant: *Oppian.* tanta celeritas, ut plenam velo ventisque secundis injectam navim, velocitate ab iis victam, *Bellonii* dedit observatio. Causam quidam in pinnas conjiciunt; in pondus corporum nonnulli. Membrana inter cornua extensa
velo-

P
returam loco uti, C
si visdem erga se inv
nam capto & san
ita multatulo, recet
huo edentibus diutius
impetitate exorta, ali
tari existente, ad ul
viam nauarum tras
sariantes flavas, ex
pugnes aquam su
sup. 35. Thomae ex
nla ab imo maic
cicati calore in D
crebrius. Sed cum
ciane, eos in aqua
valerudinatii solet
Rondeletius. Ex
satis copia, quam e
non suffocatur. Hi
vivit. Rondelet. Eia
dam lunatum odo
mnum piscium n
poculos inermis.
lo felle praeditum
cujus infima pars
vivi pilorum tam no
ore numerari possi

C
DE GLAN

De Glanide refe
sem & cruculere
ne quod literam in
ipia peccat homini
est, invenim in vi
nullis pueri in Dan
tati, in eo capto

velorum loco uti, *Clariff. Baudartius* existimat. Tan-
 tus iisdem erga se invicem amor, ut, quodam apud Ca-
 riam capto & faucio, ingens eorum ad portum acces-
 serit multitudo, recesserit demum dimisso. Nautis sibi-
 lum edentibus diutius circa navem commorantur; at
 tempestate exorra, aliquo, qui Delphinum occidit, in
 navi existente, ad ultionem undique concurrere, Græ-
 corum nautarum tradit credulitas. Tranquillo mari la-
 scivientes flatus, ex qua parte veniunt, præfagiunt; item
 spargentes aquam turbato, tranquillitatem. *Plin. l. 8. cap. 35.* Thomæ exhalationem hyemali ingruente pro-
 cella ab imo maris exsurrectio hujus causa est; inde exci-
 tati calorem in Delphinis existimat, eosque erumpere
 crebrius. Sed cum & plures pisces tempestatem præfen-
 tiant, eos in aqua aëris agitatione affici, non aliter ac
 valetudinarii solent, austrino ingruente flatu, sentit
Rondeletius. Exocetus in sicco diutissime vivit. Causa
 aëris copia, quam eum affatim non attrahat, ab eadem
 non suffocatur. Hinc & Anguilla sub terra diutissime
 vivit. *Rondelet. Fiatola* latus est piscis ac planus, cau-
 dam lunatam obtinet, linguam carnosam. Præter om-
 nium piscium morem pinnis sub ventre caret, etque
 profus inermis. Hepar illi unius tantum lobi est, nul-
 lo felle præditum; stomachus in Vefformatus literam;
 cujus infima pars in mucronem terminatur, atque ad
 ejus pilorum tam numerosas videas appendices, ut nulla
 arte numerari possint.

C A P U T V I I I.

D E G L A N I D E & G L A U C O .

D E *Glanide* referunt scriptores, piscem esse ingen-
 tem & truculentum. In Tibisco præsertim flumi-
 ne quod Istrum influit, adeo audaçter insurgit, ut nec
 ipsis parcat hominibus. Publica apud Hungaros fama
 est, inventum in visceribus ejus manum ornatam an-
 nulhis pueri in Danubio natantis ab eodemque devo-
 tati, in eo capto inventa fragmina; comitis Marti-

nengi proditur testimonio. *Gesperus* se ex erudito quodam Hungaro accepisse scribit, in Tibisco eundem captum, septem vel octo Cubitorum plaustrum occupantem. Eum in fluvio annis sedecim, sub culina viri cujusdam nobilis latuisse; hamo tandem inescatum, cum faturam suam custodiret, ubi se captum sensit, exiisse; secutos impetum ejus piscatores ad miliaria duo, denique defatigatum cepisse, & in oppidum Nadlac vexisse. Ibi in ejus ventre caput humanum, cum dextra manu & tribus annulis aureis inventum esse. *Glaucus* hepar habet spongiosum, in duos lobos distinctum, quorum sinister latior est. A dextro autem lobo vesicula fellis parva, pisi magnitudine, velut ex filo trium digitorum longo dependet, atque in fundo stomachi quandam apophysin, in alio pisce vix conspectam, gerit, præter quinque alias in pyloro ventriculum obsepientes.

CAPUT IX.

DE HARENGO & HUSONE.

Harengum aqua vivere *author libri de natura testatur*, extractum ex ea non vivere experientia testatur. In ejus ventre nil invenitur, quia jejunum tantum habet intestinum. Tam magnis simul agminibus natant, ut præ multitudine capi nequeant. Lumen ubi conspexerint, gregatim adnatant, & sic autumnali æquinoctio capiuntur. Ventribus versus summum æquor obversis lucent in aqua, & tantum de se emittunt splendorem, ut mare fulgurare videatur. Mirum est quod nonnulli narrant de terræ sanctæ Oceani Germanici insulæ incolis, nempe cum circa annum post virginis partum MDXXX. ex Hatengorum captu bis mille hominum vitam sustinerent, per petulantiam vero aliquando unum ex captis, virgis cecidissent, adeo imminutos ibi fuisse hosce pisces, ut postmodum vix centum eo quæstu vixerint. *Husonibus* loco spinæ dorsi cartilago est, quæ foramen habet magnum & vacuum, à capite ad caudam quasi terrebello perforatum

Quod *Aliamus* in ætate progressu nescit magnitudinem. *Idem* scrophæ ubi in regi corio, ut eo somero ad caudam capilli loco esse possit. *Eos* enim magnitudinis scribit *Vadrius*. Tam timidi sunt. *Canum* si adversa accedant tunc in cauda piscatorem quam primum capitur. *Vino* generosum vivunt, exportantur cariores quatuor.

Ventriculum *glaucus* *Albertus* scribit reiciat: permultibus chylus confectuservatione. *Villosi* signiter grandem vitem aquaticum. *Vili* visum denique titulo. In extremitate. *Com* rana natum eadem effodiantur cuius continuus collinem recta frangunt. *Venter* rescinditur digitos necesse constat viva *Causa* quamvis a

um. Quod *Alianus l. 14. cap. 25.* de Antaceis ait, illos ætatis progressu ad maximi Thunni in Istro accedere magnitudinem, tam pingui abdomine esse, ut lactentis scrophæ ubera ventrem eorum dicas, aspero regi corio, ut eo perpoliantur hastæ, membrana à cerebro ad caudam tam stricta, ut ad Solem exsiccata flagelli loco esse possit, id de Husonibus accipiendum est. Eos enim magnitudine pondo quadringentorum se vidisse scribit *Vadianus in Epitome trium terre partium.* Tam timidi sunt, ut à minimis pisciculis terreatur. Cantum sequuntur tubarum, adeo, ut ex adversa accedant ripa. Tanti denique in aquis roboris, ut cauda piscatorem si percusserint, de navi deturbent, quam primum caput aquis extulere, invalidi redduntur. Vino generoso potantur, & inebriati plures dies vivunt, exportantur ad externos. Bibunt autem vini sextarios quatuor.

CAPUT X.

DE LUCIO & LUNA.

Ventriculum gutturi ita continuatum *Lucios* habere *Albertus* scribit, ut aliquando eum aviditate cibi rejiciat: per multas vero ejus esse appendices, in quibus chylus confectus servetur, *Rondeletii* habetur observatione. Visus magnitudine insigni, qui alium insigniter grandem ventre contineret, & hic rursus murem aquaticum. Visus & alter in quo anseris pulli bini, visum denique fulicam in ejusdem repertam ventriculo. In extrema fame terreno vescitur pabulo. Cum rana naturale dissidium habet: hinc illi sæpe ab eadem effodiuntur oculi. Vulnera sua affictu tincæ, cujus continuus comes est, sanat. Maxillæ ejus in pollinem redactæ, aurei exhibitæ pondere, calculos frangunt. Venter ei apud Anglos ad duos & amplius rescinditur digitos, & si emptorem non inveniatur, vulnere confuto vivario redditur, in quo tincæ degunt. Causa quamvis amicitie tribui possit, facius tamen

lento quo oblescit tinea humori adscribere, utpote quo vulnus consolidari possit. Lucius Frederici Imperatoris ducentos sexaginta septem annos in quodam stagno vixisse dicitur: id ex annulli æri quem cum stagno eum inderet, in branchiis sub cute abdidit, inscriptione græca, colligitur; quæ talis est. *Ego sum ille piscis huic stagno omnium primus impostus per mundi Rectoris Frederici II. manus, die quinta Octobris.* Fuit inventus iste annulus in capto eo lucio anno 1497, ut testatur *Covradus Celtis*, referente *Gesner*. in epistola nuncupatoria. Luna est piscis formæ pulchritudine eximius, exigua magnitudine, lata figura, idemque cyanei coloris speciem gerens, in dorso habet pinnas molles, quas dum in natando explicat, ad similitudinem Lunæ semicirculum efficit. *Alian. ex Demonstrato.* Plena Luna exsiccari & interire, ad plantasque admotum eas marcidas reddere, Cyprini piscatores vulgarunt.

CAPUT XI.

DE MANATI & MERULA.

Manati ingens piscis est, qui in Hispaniæ fluminibus capitur. Caput ei bovis instar, vel etiam majus, oculi pro corporis magnitudine exigui, bini crassi pedes tanquam alæ, branchiarum loco, quibus natat, circa caput siti. Corio integitur, non squammis. Adeo magnus est, ut jugo bouum opus sit ad unum vehendum. Nonnunquam quatuordecim aut quindecim pedum longitudinem superat, octo vero palmorum crassitudinem; circa caudam strictior est, & quasi præcinctus, à qua strictura deinceps cauda longior & crassior fit. Lapidem quosdam, sive porius ossa habet in cerebro bina, parvæ pilæ palmariæ magnitudine, aut nucis balistæ, ac interdum majores, pro piscium magnitudine. Auribus caret, sed earum loco exigua foramina habet, per quæ audit. Ejus corium simile ustulaci bovis corio digitum densum, cineraceo colore, rarisque pilis præditum. Cauda à strictiore illa parte ad

ex-

P I
 erentem usque tota
 rita, deinde Soli per
 nificata, tandem
 multa pinguedo elicit
 ntilivint. Ad ova
 Nam nec cancelli ve
 tuate, & docilis est
 memorem ex Franci
 niam captum Regula
 ra, viginti sex annor
 thasse ferat, adeo
 gendem, ut veter
 manu sumisse cibum
 magnificum corium
 ad ades cibi sumen
 remeasse, comitibus
 lectari videretur, et
 tem, densi semel ex
 la difficultate transfe
 dam periculum face
 esse, bastam vider
 specto aliqua Christi
 ex aqua emergere
 nico parvo, & in l
 reeribus, magna
 Merula nil comedit
 Mas maxime zeloty
 le ne invidia inferat

C A
 DE MIR
 & MC

M
 In mari, inq
 venant, dantur su
 captus est piscis vol
 quatuor pedes longu

extremum usque tota nervosa est; ea ex in partes concisa, deinde Soli per quinque aut sex dies exposita & resiccata, tandem in patella cocta, sive verius fricta, multa pinguedo elicitur: tota enim in pinguedinem resolvitur. Ad ova in sartagine frigenda utilis est. Nam nec rancefcit vetus; nec mali evadit saporis. Curatur, & docilis est canum more, sed injuriarum memorem ex *Francisci Lopetii* Historiola patet. *Parvulum* captum *Regulus Caramatexi* in *Insula Hispaniola*, viginti sex annorum spacio, in lacu *Guaynabo* dicto aluisse fertur, adeoque mansuetum evasisse, licet jam grandem, ut veterum *Delphino* non cederet: Nam de manu sumsisse cibum, & in clamato nomine *Mato*, quod magnificum eorum lingua sonat, lacum egredi solitum, ad ades cibi sumendi gratia perreptasse, & inde ad lacum remeasse, comitibus pueris atque viris, quorum cantu delectari videretur, imo tergo insidere interdum permittentem, denos simul ex una lacus parte in oppositam sine ulla difficultate transvexisse. Caterum cum *Hispanus* quidam periculum facere volens, an adeo dura cute praeclitus esset, hastam vibraasset in eum, adeo ira exarsit, ut conspecto aliquo *Christianorum* vestitu, in clamatus etiam ex aqua emergere nollet. Valde post intumescente. *Haibonico* fluvio, & in lacum *Guaynalo* se effundente, in mare regressus, magnum sui omnibus desiderium reliquit. *Merula* nil comedit, mortuum nisi viderit. *Alian.* Mas maxime zelotypus est. Nam tum domi quiescit, & ne insidia inferantur, metu parvuloium observat.

CAPUT XII.

DE MIROPISCE, MOLA,
& MONOCEROTE.

Mirus piscis breviter ab *Ambrosio Pareo* describitur. In mari, inquit, *Veneto*, inter *Venetias* & *Ravennam*, duobus supra *Clodiam* milliariis, anno 1550 captus est piscis volans, valde horribilis & monstruosus, quatuor pedes longus, Capite erat crassissimo, binis oculis

non è regione positus, duabus auribus & ore duplici, rostro valde carnosio & viridi, alis geminis, quinque in gula foraminibus, lamprea foraminum amulis, cauda ulnam longa, in cuius summo dua videbantur alie exiguae. Mola etiam piscis est, Calend. Martii, anno 1552 non procul à Venetiaram urbe captus, qui primo aspectu massa carnea potius videbatur quam piscis. Forma in orbem vergebat. Corio sine squammis & pilis tectus erat. Os in arcum colligebatur, ut pro bellæ magnitudine miraculo fuerit. Oculi patentæ, prominentes, & ampliores quam bobus. Branchiæ detectæ carnosæ levesque. Pinnæ in lateribus dodrantales. Tuberculum habebat durissimum. Maxillæ utrinque continui ossis soliditate armabantur. Lingua inferiori maxillæ adhærens, ut nonnullis elinguis visus fuerit. Cauda paulo minus pedes quatuor longa erat. Pinnæ in cauda tres, ita ut altitudinem caudæ cum pinnis novem pedes efficeret. Longitudo piscis pedum octo erat; altitudo quinque pauloque; amplius, & quamcunque in partem volveretur, suam servabat altitudinem. Exenterati cor, hepar, lien, bubalo majora reperta sunt, ac unicuique intestinum perveniens ad meatum excrementarium sub alvo collocatum. In imo intestini glomus quidam erat, ex nervis quasi contusus, instar fidium contusarum; Caro lactea, solidaque, tanquam in sue lardo quinque aut sex digitos crasso vestita, ut in Balænis. Unicornu seu Monocerotem piscem appellat Clusius, quem Batavi ex Orientali India anno 1601 reducez attulerunt. Mercator tanti æstimavit, ut nisi ingenti precio redimi non posse putaret. Ab extimo ore usque ad caudæ pinnas, paulo longior erat tribus unciis, medio corpore paulo plus uncia latus; à summo capite, ubi supra oculos cornu eminebat, ad infimam alvi partem, quæ etiam in parvum aculeum desinebat, fescunciam latus; corio fusci coloris & scabro totum corpus tectum erat, os præterea habebat prominulum, angustum, semunciam longum, binis ossis denticulis munitum, qui in denos superne secti videbantur, inferne

tere retro in puacion
qui erui fuerant
supra quo in
quadrangulare, pe
instar hamulculot
neribus armatum,
lato continua ad ca
fium erat uncialie
laci cui usdam, in q
stare videatur. &c.

C A
DE MU

M^g gil piscis est
inciderit, non
venit. Mox enim
loco confamit. A
ue, ut in Phœnice
tempore, è vivari
branchias religias
neractum formiaz
nitiam emates parv
etiam tam veloces
sejani cum fane.
luit iohannis, ut ing
mo veto ut argenti
nem Quiritibus (in
tu superaret longitu
Alsum Celestem è C
Claudio Principe, ut
bus nummum, in E
bus. Addit *Adscribitur*
viliu seculi eo magis
sui temporibus nege
redere: libas Scalig
in illo finitio ventis
libertis: veto illorum
tanteque vi homini c

ferne vero in pauciores, nisi ii fuerint abrupti. Oculos, qui eruti fuerant, satis magnos habuisse videbatur; supra quos in capite corniculum gracile eminebat quadrangulare, pene unciam longum decem spinulis instar hamusculorum deorsum spectantibus, binis lateribus armatum, à quo ad pinnam, quæ à medio dorso continua ad caudam usque porrigebatur, interstitium erat uncialis longitudinis, depressum instar sulci cuiusdam. In quem corniculum, dum natat, inclinare videtur. &c. *Hæc Clusius l. 6. Exotic. c. 27.*

CAPUT XIII. DE MUGILE & MULLO.

M^{ugil} piscis est temperatissimus; si in quempiam incidit, non prius attingit, quam caudam moverit. Mota enim discedit, immobili manente prædæ loco consumit. *Alian. l. 1. cap. 3.* Tanta illis salacitas, ut in Phœnice & Narbonensi provincia, coitus tempore, è vivariis marem linea longinqua per os ad branchias religata emissum in mare, eodemque linea retractum sceminæ sequantur ad littus, rursusque sceminam mares partus tempore. *Plin. l. 9. cap. 13.* Sunt etiam tam veloces, ut transversa navigia superjacent, jejuni cum sunt. *Mullus* prodigo veterum luxu adeo fuit insignis, ut ingenti pecunia venundatus fuerit; imo vero ut argenti puri pondere, sæpius à privatis etiam Quiritibus (inquit Iovius) emeretur, cum pedis superaret longitudinem. Quin author est *Plinius*, *Asinium Celerem* è Consularibus hoc pisce prodigum, *Claudio Principe*, unum mercatum fuisse octo millibus nummum, id est, quadringentis fere imperialibus. Addit *Macrobius l. 3. Saturn. cap. 16.* luxuriam illius seculi eo magis licere æstimare, quod *Plinius* suis temporibus neget *Mullum* repertum, qui duas excederet libras *Scalig.* author est *Ex. 226. f. 15.* jecus in illo sinistro ventriculi adjacere lateri, dextro lienem. *Albertus* vero illorum esu extingui libidinem affirmat; tantaque vi homini comedenti vim suam infundere, ut ipsam

ipsum quoque olere videatur. In vino ne catum noxam eidem adferre *Athenæus* auctor est; tritos vomitiones concitare scribit *Plinius*.

CAPUT XIV.
DE MUSTELLA FLUVIATI-
LI, & MURÆNA.

Mustella fluviatilis jecinora tanti sunt saporis, ut apud Thuringos olim Comitis cujusdam Bichlingorum matronam omnes dicant principatus sui reditus, in eorum consumsisse deliciis. Ante natalem Domini præcipue laudantur, improbantur ante partum. Nam tum nonnullis in aquis grandinosa fiunt. Caupones aliqui excisis jecinoribus pisces aquæ reddunt, consulto vulnere. Ventriculum illius cum suis appendicibus miras habere vires tradit *Encelius*. *Inveteratum enim ut fit* (inquit) *in Saxonia à matronis, trahere mirifice secundas harentes, aut in partu relicta in potu datum, & magni momenti esse ad omnia matricis vicia*. Colligi ajunt & oleum ex hepate ad Solem vel ad fornacis calorem suspensu intra vas vitreum. Hoc tantæ præstantiæ in suffusionibus oculorum & maculis esse putatur, ut *Forestus in Observationibus*, miraculi instar tenebrosam visum lucidum reddere scribat. Ingentem *Murænarum* esse audaciam à *Nicandro* proditum est. Sæpius enim prodeuntes è vivariis, laboriosos piscatores in salum fugientes mordere, & è navibus in mare pronos dejicere solent. Cicurem tamen etiam esse, illius *Murænae* exemplo constat, quam *L. Crassus* qui cum *Cn. Domitio* Censor fuit, inauribus & gemmis distincto monili exornasse, *Macrobius*, *Ælianus*, & alii testantur. Hæc appellantis *Crassi* cognoscebat vocem, adnatabat vocata, cumque aliquid potrigeretur, gaudio exiliens captabat. Flevit mortuam *Crassus* & sepulturæ affecit honore. Cum vero *Domitius* acerbius aliquanto in eum dixisset; Stulte, *Crasse*, *murænam* flevisi mortuam respondisse fertur: Equidem ego de bestia morte flevisi.

Tu

vero nullus, ne ex
parat sepulchrum ded
ita *Plinius* l. 9. c. 2.
im vero quod trauit
tam acceptis, torp
tas, funditus ira accer

Enas vetulam q
nem peridem emi
narrat *Gelsius*, ol
tare cogit. Pra ita
nod in retia incidere
em trahunt eadem
fusa accideret, fatu
tu in lacu piscatore
pudine affectum, G
er, scribit. *Piscat
er*, ut mugitus
torem qui in asper
tando agitarum,
tu. *Maximus* illi
natis enim pills in
nuali quodam iusti
pere dicunt. Hinc G
rent, & illi erecti
lente, plane stercora
tino, periculo in Ind
m Insulam non am
tine. Eorandem col
ter est *Rondeletius*. A
tu pills horrefcunt:
tine, ut nullus plane
tano quodam unu
ad nomen cujusvi
reperis, obstreper
aliter tacuit.

Tu vero nullos, ne ex trium quidem uxorum interitu, quas ad sepulturam dedisti, luctus percepisti. Ferunt, teste *Plinio l. 9. c. 23.* aceti gustu in rabiem agi. Mirum vero quod tradit *Alianus l. 1. c. 37.* Si plagam unam acceperint, torpescentes perstare: sin plures inferas, funditus ira accendi.

CAPUT XV. DE PERCA & PHOCA.

Percas vesiculam quandam rubram ex ore pendentem per idem emittere, piscatores in Lemano lacu, ut narrat *Gesnerus*, observarunt; quæ vel invitata supernatare cogit. Præ iracundia autem id fieri existimant, quod in retia inciderint. Hoc enim tum maxime pati, cum trahunt eadem: sed mirum est hyeme tantum id ipsis accidere. Fætus adeo sibi cohærent continuo, ut eos in lacu piscatores glomerent. Iecur in omnibus grandine affectum, *Gregorius Mangoldus*, citante *Gesnero*, scribit. *Phoca* inter dormiendum tam alte stertunt, ut mugitum edere videantur. Pituitosum humorem qui in aspera arteria sit, inspirando & expirando agitatum, in causa esse scribit *Rondeletius*. Maximus illis cum mari est consensus. Excoriatis enim pilis in pelle ubicunque fuerint, ceu naturali quodam instinctu, prout se mare habet, ita se getere dicunt. Hinc si mare turbatum in fluctus surtulerit, & illi esecti exsurgunt: sin mare pacificum fuerit, plane stertuntur. Quod cum non crederetur *Plinio*, periculo in Indico mari factò, circa Hispaniolam Insulam non amplius fabulosum haberi *Cardanus* asserit. Eorundem corio mutationes significari, auctor est *Rondeletius*. Austriinis enim ventis insurgentibus pili inhorrescunt: in boreali constitutione ita desident, ut nullos plane affirmes. Institutum à circumforaneo quodam unum vitulum vidit *Aldrovandus*, qui ad nomen cuiusvis principis Christiani, gaudio correptus, obstrepere nonnulla visus est; ad Turcæ vel Hæretici tacuit.

CAPUT XVI.

DE RAJIS & REVERSO

Indico Anguilliformi.

Raja unum aut duos fetus uno partu edunt, sed iteratis vicibus plures. Ova sine testa primum conspiciuntur, in superiore vulvæ parte; quorum alia gallinæ ovorum magnitudinem æquant, alia his minora sunt, quædam vix cicercis sunt magnitudine. Plura centenis aliquando in singulis numeravit *Aldrovandus*. Ex his quæ à perfectione propius absunt, in inferiorem vulvæ partem demissa, testa operiuntur, in qua albumen & vitellus continentur. Hanc rem cum vehementius admiraretur idem, causamque investigaret, ova gallinarum recens formata, in quibus ne vestigium quidem albuminis apparebat, coxit, & calor vi candidum à luteo vidit secretum. Hinc esse id initio confusum, sed paulatim calore vires exerente suas, separari, & ex crassiore parte, indurata testa, circumdari agnoscitur *Olaus* in *tabula Septentrionali*, paulo ultra Daniæ fines, Rajam hominem à multitudine canum defendentem, in Oceano pingit. *Reversus Indicus & anguilliformis*, piscis est ignoræ figuræ, corpore anguillæ grandiori permissis, habens in occipite pellem tenacissimam, in modum magnæ crumenæ. Hunc vinctum tenent in navis sponda funiculo incolæ; sed tantum demisso, quantum piscis intra aquam carinæ queat inhærere; neque enim patitur ullo pacto aëris aspectum. Viso autem aliquo pisce aut testudine, quæ ibi sunt magno scuto grandiores, piscem solvunt. Ille solutus sagitta velocius pisces aut testudines adoritur; pelleque illa crumenaria injecta, prædam raptam ita tenaciter apprehendit, ut exolvere ipsum nulla vis sufficiat, nisi extra aquæ marginem paulo glomerato funiculo extrahatur. Viso enim aëris fulgore, statim prædam deserit. Martyr *Rondeletius* ei Elephantis adscribit ingenium, cum & cicuretur, & loquentes intelligat.

CAPUT

 P I
 CAP
 DE REN
 M A

 D. Enveran naves ren
 moderati demoni
 ti Cardinalis Turon
 ultimo iinere pe
 solata Bononiensi,
 im multi inquisiver
 per officium sancti
 ti: quædam ratione
 centro. Nunquam
 id, officio quæda
 quædam natura loci
 vendi est facultas, t
 a Remota. Quia v
 adverteitur frigus, in
 principia in se habet
 quærit, faciant que
 pido à Remota fult
 tica gubernaculum
 non solum ex omni
 Aristoteles l. 3. Hiss
 erumpere, sed ave
 tures, Ovidius testac
 in transitu, ibidem
 thæa cibis refectus p
 nali, quæ prægrand
 que adfecto sale & acc

CAPUT XVII.
DE REMORA & SCARO
MARINO.

Remoram naves remorari, & veteres credere, & modernis demonstratur exemplis. Navem Francisci Cardinalis Turonensis, cum aliquando è Gallia maritimo itinere pergeret, ferunt, narrante Petro Melara Bononiensi, in medio detentam cursu: causam multi inquisivere, nemo certam reddidit. Propter officium sunt immobilia quædam semper, ut poli: quædam ratione loci, veluti terræ pars, quæ est in centro. Nunquam enim movebitur naturaliter. Contrà, officio quædam semper mobilia, ut Cælum, quædam natura loci, ut flumina. Ita quibusdam movendi est facultas, ut magneti; contraria quibusdam, ut Remoræ. Quia vero ratio reddi nequit, cur calor adversetur frigus; ita ne in illis quidem, cur ea quæ principia in se habent effectiva motus, moveant; quæ quietis, faciant quiescere. *Keckermannus* humori frigidus à Remora fuso adscribere videtur, qui aquam circa gubernaculum congelat. *in Dissput. Physicis. Scarum* solum ex omnibus piscibus ruminare, author est *Aristoteles l. 2. Hist. cap. 17.* Inclusum nassis non fronte erumpere, sed aversum caudæ ictibus crebris laxare fores, *Ovidius* testatur. In Creta eos assant veru per os tranfixo, ibidemque eorum ventriculos delicatioribus cibis refertos piscatores liguriunt, jecinora simul, quæ prægrandia & sine ullo felle, excrementaque addito sale & aceto conterentes. *Bellonius.*

CAPUT XVIII.
DE SERPENTE MARINO
& STURIONE.

IN mari serpentes esse certissimum; diversæ eisdem magnitudinis historiæ ostendunt. In Africa tritimes evertere & trucidare homines Aristoteles refert; Circa Norvegiam ad centum aut ducentos pedes longum tranquillo apparere mari, nautis infestum adeo, ut hominem quandoque è navi abripiat, scripsit *Olaus Magnus*. Pugnam eorum cum terrestribus *Schiltbergerus* quidam *Bavarus* descripsit. In regno *Genyck* vocato (verba ejus) urbs est nomine *Sampson*. Eam, quo tempore ego apud *Vrejasitam* *Tartarum Regem* eram, Colubri aquatiles ac serpentes terrestres innumeri circumquaque per milliaris spacium circumdabant. Veniebant autem hi ex sylvis, quæ multa sunt in vicina regione, illi vero è mari. Hi dum colliguntur per novem dies, nemo præ metu ex urbe egredi audebat, quamvis nec hominem, nec alia animalia ladebant. Decimo die duo hæc serpentum genera inchoarum diluculo constitutum ad Solis usque occasum produxere. Cedebant autem aquatiles terrestribus; & postridie octo occisorum inventa sunt millia. Sturionem in *Albi* tabescere multi credunt; *Gesnerus* aliquando sexaginta librarum supra ducentas pondo captum, à *Iohanne Frederico Saxonix Electore* totidem florenis emptum tradit. Cauda tantum valet ut ligna dissecet, hominem robustum prosternat, ex lapidibus, si eos percussierit gemmæ eliciat. Id autem attritu osculorum quibus toto corpore mucronatus horret.

CAPVT

CAPUT XIX.

DE SALMONE & TURDO.

Salmo circa Coloniā bicubitalis est, apud Misenos & Desslaviæ circa Albim fluvium majores à libris viginti quatuor usque ad triginta sex accedunt. In Helvetia circa Tigurum triginta sex librarum aliquando graviore capiuntur. Intestinum in eo in plures partes sicut in digitos dividi, ait *Albertus Gesnerus* in dissecto à faucibus patulis duos se observasse meatus scribit, deorsum protensos, unum ad ventriculum, quem œsophagum vocant, alterum anonymum. In Mulda fluvio si Præcipitium aquæ, juxta Desslaviam secundo ac tertio frustra saltu superare conatus fuerit, vadum petit, eoque in loco sub lapidibus & saxis delitescens, emaciatur, ænei coloris maculis impletur, rostrumque in magnum hamum inflectit, in Scotia autumnō rivulis plerumque aut locis vadosis coeuntes junctis ventribus ova pariunt, sabuloque contegunt, quo tempore masculus adeo lactibus, genitura, fœmina ovis exhausta est, ut nequicquam præter ossa ac spinas pellemque supersit. Macies illa contagii loco habetur, cum obvios quoscunque sui generis inficiant. Rei indicium, quod sæpe uno latere extenuati capiuntur; reliquo non ita. Ex ovis arena obrutis pisciculi ineunte vere nascuntur adeo molles, ut donec digiti magnitudinem non exceßerint, manu compressi velut humor concretus distillant. Tum primum natura duce ad mare pergunt, vigintique dierum spacio aut paulo majore, incredibile dictu, qualem in magnitudinem excrescant. Ibidem venientes ex mari flumine adverso, mirabile de se spectaculum præbent. Flumina enim hinc atque illinc angustis pressa rupibus, ac proinde veloci demissa cursu, ubi prærupto casu descendunt, non per canalē statim prodeunt, sed incurvatæ undæ impetu paululum per aëra feruntur, antequam cadant. Vivaces

vaces esse cordis extracti vivacitas ostendit. Testatur Robertus Constaninus, sese Basileæ exenterati Salmonis cor, aquosa aspersum sanie, ultra diem vivere conspexisse. *Turdorum* aliquot sunt species. Quidam veluti Apophyses habent è mento dependentes, cutaceas subflavi coloris. Toti aureo magna ex parte, item amethystino, cæruleoque magna ex parte variant. Oculi maximi sunt, quorum auream pupilam circulus ambit niger, nigrum rursus aureus, aureum cæruleus, hunc iterum aureus, ac tandem niger alius omnes ambit. Pinnæ ad branchias aureæ omnino sunt, pectoris vero totæ cæuleæ, præter earum nervos, qui aurei sunt. Quæ vero ab ano est, item quæ in dorso ac cauda, qua uropygio junguntur, aureæ sunt; sed maculis parvis sanguineis respersæ, cætera cæuleæ.

CAPUT XX.
DE TORPEDINE
& THUNNO.

DE *Torpedine* nil habeo quod dicam, nisi quod torpore manus afficiat: hincque illi nomen. Id autem tam efficaciter, ut priusquam capiatur per rete vel arundinem id afficiat. Hoc astu usâ, limo & cano obducta venatur pisciculos. Mirum. *Plut. l. i. Vranim.* *Thunni* quamvis in pluviniis capiantur locis: circa Byzantium tamen maxime. Nam postquam Cyaneas insulas attigerint, transierintque ex ripa Chæcedonia, albicans occurrit petra quædam, tantumque bestiis ipsis incurrit terroris, ut è vestigio in ulteriorem convertantur ripam: quas cum præceps aquarum cursus corripiat, & innata locorum aptitudo maris fluxum ad Byzantium cornuque Byzantii deflectat, & eo naturæ impetu propellat, in insidias incidere mirum non est. Alias generatio illorum in Mæoticis sic paludibus. Inde cum medicum increverint, erumpunt grege facto per os ipsum, ac propter litus Asiaticum

P I S
m usque ad Trapezu
capitales ac frigora,
denne, in profundis
sæ, qui Melas cogni
sua piscibus alendis id
tempore tempus crescunt
videtur: nam *Plinius*
m, ut secundo fluit
m, ut alteri intrant, al
mudum *Aristoteles* m
mes cum subeunt, t
tuse admovet; q
tior, quia dextro
no hebetius. No
mphylli variis apud
ne ad stipulat am
siste *Luce* re testat
ica, altera *Thunnus*
sua inscriptione P
in profunde, ut fom

C A
DE VE
&

[*Ranocopus* piscis e
vivax, inquit *Bell*
sitas, nihilominus
suum voracissimus.
m habet, qua pisci
se ad dormine vel id d
tatis, eo usque vesca
squam os redandet.
est, brevis tamen &
sige ossis, durior,
omque nonnunquam
genatur magnitudine
sua ad sesquipalmu

cam usque ad Trapezontem excurrunt. Quia vero tempestates ac frigora, unde oculi eorum hebetantur, oderunt, in profundissimo quodam Thracii maris recessu, qui Melas cognominatur, ac loca cava & cœnosa piscibus alendis idonea fovet, morantur, ad verumque tempus crescunt. Ventorum flatus intelligere videntur: nam *Plinius* testatur, operiri eos Aquilonem, ut secundo fluctu exeant è Ponto. Pontum autem aliter intrant, aliter exeunt. Dextrorsum enim secundum *Aristotelem* l. 8. *Hist. c.* 13. terram contingentes cum subeunt, remeant contra; lævum enim in lævum se admovent; quod propterea facere (inquit) dicuntur, quia dextro oculo clarius vident sua natura, lævo hebetius. Noctū eos proficisci antiquissimum *Amphylli vatis* apud *Herodotum* testatur oraculum. Hinc ad stipulatur antiquissimus nummus, qualem se vidisse *Luteria* testatur *Bellonius*; in quo altera parte Spica, altera Thunnus conspicietur, & super hunc Luna inscriptione PHILLIPENSE. Dormiunt tam profunde, ut somno obruti capiantur.

CAPUT XXI.
DE VRANOSCOPO,
& XIPHIA.

Vranoscopus piscis est solivagus carne vescens adeo vivax, inquit *Bellonius*, ut si internis omnibus spoliis, nihilominus adhuc moveatur: est omnium piscium voracissimus. Apophysin extra os propendentem habet, qua pisciculis struit insidias. Infatiabili esse abdomine vel id declarat, quod si cibum illi objeceris, eo usque vescatur, donec cibum exaggratus, ad ipsum os redundet. Xiphia utraque maxilla rostrata est, brevis tamen & triangularis inferior, superior magis ossea, durior, multoque longior, bicubitalis namque nonnunquam. In Oceano Indico in tantam augentur magnitudinem, ut validissimarum navium latera ad sesquipalmm aliquando perforent, *Iovius*. Gesne-

Gefnerus ex amici fide digni relatu, quendam cum in Syriam navigaret, natantem juxta navem vidisse scribit, medium ab hoc pisce rostro discissum. Balænam exhorrescit, & eam conspiciatus, gladium suum in terram aut obvium quemcunque vadi locum impingendo, truncum ex se format. Balæna negligens præternat.

CAPUT XXII.

DE QUIBUSDAM ALIIS
piscium admirandis.

IN fodinis inveniuntur etiam pisces; præsertim si humida fuerint loca, imo etiam ubi nulla aqua. In multis Ponti locis animadvertit *Theophrastus*, in Paphlagonia *Eudoxus*, Orteranti ultra Albim *Agricola*. Ad Narbonem amnem planities est, per quam fluvii feruntur Iliberis & Roschinus, pisces fossiles in ea. Terra ibi tenuis, & multum nascitur graminis, sub quod altitudine duorum aut trium cubitorum aqua fluminum dilatata, fluit. Si quando inundaverint, planiciem subterraneis piscibus refertam efficiunt. *Polyb. in Hist.* Duo sunt illorum genera. Teretes nonnulli ut anguilla, verum pelle carent tenaci, squamis ut gobii; carnis duræ, nec gratæ gustui. Majores duos crassi digitos, digitum minores. Illi palmos longi quatuor, tres hi, sonum edunt acutum. Inclusos pharmacopolæ vitro suspendunt de trabe, & pane longo tempore alunt. Ex fluminibus interdum, quæ currunt in paludosis locis, egressi, per riparum venas penetrant in terram longius, in cellas interdum. *Theophrastus* scribit, in latebris propter sensuum nil sentire stuporem, donec ollæ injiciantur coquendi, sed effossos moveri. In flumine quodam Orientalis Indiæ pisces sunt *Tubarones* dicti, tam rabidi, ut cuidam nautæ supra aquam ad navis stanti latus, unus pedem primò, post manum morfu abstulerit. *Linschottan. In Navigat.* Incredible fere est quod idem memorat; navem nimirum ex Mozambi-

P I S C I U M. 429

zambique tendentem per quatuordecim dierum spacium, vento secundo, nil obtante, nil obstante; idque ex altitudine Solis singulis diebus observata, animadvertum: Cumque auxilii navis causam inquirerent, & veneficia suspicarentur, piscem tandem sub navi inventum, quem navim in tergo, contra venti appulsum natando, portasse collegere. Hoc enim magna cum difficultate depulso, rectum statim tenere cursum. Historia in palatio Proregis Goani depicta, addito Naucleri, anni & mensis nomine. *Bleshenius in descriptione Islandia* scribit, in mari Islandico esse monstrum, nominis incogniti, sed Balenæ speciem iudicant. Cum caput ex mari ostendit, homines ita perterret, ut fere exanimati decidant. Caput quadratum habet, oculos flammeos, circumcirca nigris cornibus murum: Corpus nigrum & atris pennis obsitum est, si quando noctu conspicitur oculi igniti sunt, ut totum caput, quod ex mari exerit, illustret. *Olavus lib. 12.* ejus mentionem facit, & duodecim cubitorum esse adjicit. Coronidis loco adjicio, in Ieilan insulæ fluvio piscem esse, quem si quis manu capiat, continuo febre corripitur; amisso, liberatur. Hinc Scaliger Februm vocat. *Ex. 218. f. 6.*

T H A U -